

Algemene beschouwingen SP-fractie Uden

23 oktober 2019

Inleiding

De voorliggende ontwerpbegroting geeft weinig tot geen aanleiding tot opwinding en dat komt vooral door wat er niet in staat. Het is een voorbeeld van 'op de winkel passen', natuurlijk met de herindeling in 2022 in het achterhoofd. Dat geeft ons de kans om de beschouwingen behoorlijk 'algemeen' te houden. En om in te gaan op wat er wel in zou moeten!

Herindeling: veel te veel prioriteit

De voorgenomen herindeling vraagt heel veel tijd, veel inspanning en ook veel geld. Elke volksvertegenwoordiger dient zich af te vragen wat alle tijd, geld en inspanning nu daadwerkelijk opleveren voor de inwoners van Uden (en Landerd). We hebben er meerdere malen naar gevraagd, maar nog steeds geen concreet antwoord gekregen. Op een verjaardagsfeestje krijg je nauwelijks uitgelegd wat het spandoek 'Meer bestuurskracht' boven het busstation nu in de praktijk betekent. Veel meer betaalbare woningen en daarmee een eind aan de wachtlijsten, een goed lopende jeugdzorg of lagere energiekosten door een goed georganiseerd gemeentelijke energiebedrijf krijg je wél uitgelegd, maar dat staat dan weer niet op die groengele spandoeken. Gaat 'meer bestuurskracht' zorgen voor lagere energiekosten, betaalbaar wonen of goede (jeugd)zorg? En als het antwoord ja is, waarom schrijven we dat dan niet op?

Daarnaast blijven we vinden dat de bevolking uiteindelijk het laatste woord moet hebben over wel of niet herindelen; het beste middel daartoe is een referendum.

Marktwerving werkt niet

Heel veel zaken in het publieke domein (dat wat van en voor ons allemaal is) zijn de laatste decennia geprivatiseerd, verzelfstandigd of op een andere manier naar de markt gebracht. En de markt heeft een totaal ander doel dan de gemeente: winst maken. Daar hebben we niet zoveel op tegen als het over broden, fietsen of een pilsje gaat, maar als het gaat om belangrijke zaken in de openbaarheid ligt dat echt anders. Vier voorbeelden:

- *Kabel buitengebied*

Het is bijna een gotspe dat nog steeds niet alle Udense huishoudens kunnen beschikken over snel internet via een kabel. De markt faalt hier overduidelijk (er valt kennelijk niets te verdienen) en de mensen die het treft moeten óf zeer fors de portemonnee trekken of genoeg nemen met tweederangs oplossingen. (Aansluiten op) internet moeten we zien als een nutsvoorziening, zoals water of riolering. Je kunt gewoonweg niet meer zonder. Wanneer kunnen we nu eindelijk een concreet voorstel verwachten? Waarbij de kosten niet onevenredig bij de mensen terechtkomen?

- *Energie*

De discussie over klimaat en milieu maken de gemoederen af en toe flink los. De SP hoort niet bij de ontkenner van de problemen, maar wil wél klimaatrechtvaardigheid. Waar het overgrote deel van de problemen veroorzaakt wordt door met name grote bedrijven, moet het niet zo zijn dat de gewone mensen opdraaien voor de kosten. Klimaatmaatregelen horen ook geen kwestie te zijn van individuele keuzes, maar juist van een collectieve aanpak. Dat kunnen en moeten we

vastleggen in de zogenaamde 'RES' (regionale energiestrategie). AREA laat trouwens het goede voorbeeld zien bij de huurhuizen.

De SP was en is voorstander van zonneparken, maar in Uden hebben we een grote kans gemist door het zonnepark in particuliere handen te geven. Marktwerving dus. Ook op de voormalige vuilstort dreigt dat te gebeuren nu we geen grondeigenaar zijn. De markt is niet geïnteresseerd in het oplossen van de problemen van gewone mensen, maar in het maken van winst. In de begroting lezen we dat Uden huiseigenaren wil 'helpen' om klimaatmaatregelen te nemen. Kan dat ook op een collectieve manier? En werpt dat een ander licht op een mogelijke tweede zonnepark? Hoe denkt het college over een gemeentelijk of regionaal energiebedrijf waar iedereen baat bij heeft? Kan dit nu een van de zaken zijn waar die 'grotere bestuurskracht' toe leidt?

- *Zorg*

Natuurlijk heeft het college gelijk met de stelling dat er vanuit het Rijk te weinig middelen komen voor goede jeugdzorg. Dat moet meer worden en wat ons betreft mogen B&W er harder in, al dan niet in VNG-verband. Hoe denkt het college erover om een niet-sluitende begroting te presenteren waarin de tekorten op de jeugdzorg zichtbaar worden? Laat de Provincie maar komen! Zou die durven ingrijpen? Of zou die een bondgenoot kunnen worden om meer geld los te krijgen van het Rijk? Daarmee zijn we dan ook solidair met de terecht stakende jeugdhulpverleners én met de vele noodlijdende jeugdzorgorganisaties, waarvan een deel op omvallen staat vanwege veel te lage tarieven en veel te hoge administratieve lasten. Ook in onze regio!

Maar er is meer dan dat. Als je kijkt naar de enorme lijst van aanbieders in de zorg (zowel Jeugd als WMO) kun je niet anders concluderen dat ook hier sprake is van een versnipperde 'markt'. Organisaties met en zonder winstoogmerk werken naast en door elkaar. Het aanbestedingscircuit is niet van de lucht. Lijkt misschien leuk voor de individuele keuzevrijheid, maar is het op termijn ook houdbaar? En is het niet zo dat bepaalde organisaties de krenten uit de pap halen en anderen juist de complexe en tijdrovende zaken moet doen? Die daardoor – ook financieel – aan de grond raken? Er zijn organisaties die mensen opleiden (dat is broodnodig) tegenover organisaties die daar niets aan doen. En los daarvan: tegenover organisaties die het niet redden met de huidige tarieven staan - ook in onze regio - bepaalde organisatie met flinke winsten en/of riant bestuursvergoedingen. In de thuiszorg horen we voorbeelden van niet-geleverde zorg vanwege 'vakantie', terwijl de gemeentelijke betalingen doorlopen. Kan dat zomaar? Waar blijft dat geld?

We zijn ervan overtuigd dat hier nog veel 'winst' te halen is. Winst die ten goede komt van jeugdigen of ouderen. We moeten een eind maken aan het oerwoud van organisaties met het bijbehorende aanbestedingscircuit. Daar zijn tenders goed mee, maar cliënten niet. De zorg is geen markt, maar een publieke verantwoordelijkheid! Waarom geen gemeentelijke thuiszorgorganisatie? De gemeenschappelijke inkoop moet veel strenger toezien op nakomen van afspraken én op het voorkomen van onevenredige winsten en topsalarissen. En tegelijkertijd de administratieve rimram decimeren. En waar is hier de bestuurskracht van al die gemeenten om de zorg nu eindelijk eens goed te regelen? Zal dit enorm verbeteren

na samengaan met Landerd?

- *Volkshuisvesting*

Het was een verademing om bij de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer de woordvoerder van het CDA te horen zeggen dat hij eigenlijk liever weer van de 'woningmarkt' af wil en terugkeren naar sociale volkshuisvesting. Ook in de volkshuisvesting is de markt doorgeschoten. En tot onze schrik lezen we dat Uden vooral wil inzetten op huurwoningen tussen de 700 en de 1000 euro met de illusie dat daar veel mensen naar zullen 'doorstromen'. Om zo weer betaalbare woningen vrij te maken. We weten toch langzamerhand dat dit niet werkt. Er moeten gewoon genoeg huurhuizen ónder de 700 euro komen, liefst ver eronder. En dat kan. Door samenwerking met AREA, door weer actieve grondpolitiek te bedrijven en door niet alle bouwinitiatieven aan 'de markt' of grote grondeigenaren over te laten. En doorstromen? Dat kan ook: door bijvoorbeeld betaalbare seniorenwoningen te bouwen (bijvoorbeeld in 'hofjes'). Wat ons betreft op de locatie Brandweerkazerne/politiebureau: onze grond, dus wat let ons? Aan de slag ermee! Bijkomend voordeel: dan geven we ook het goede voorbeeld aan de eigenaren van de rotte kies ertegenover (hoek Kastanjeweg/Violierstraat).

We praten nu alweer een flinke tijd over een 'woonvisie', maar de urgentie hoort niet bij die visie te liggen, maar bij bouwen. Visies lossen geen wachtlijsten op, huizen wel!

Nog een concrete vraag over volkshuisvesting: ondervindt de Udens woningbouwplanning geen last van de stikstofproblemen? Kan hier alles gewoon doorgaan? Zo nee, wanneer kunnen we hier dan informatie over krijgen?

Werken in de wijken

We zijn enthousiast over het initiatief van wethouder Prinsen voor zijn "Netwerk van voorzieningen" en we waarderen zijn tomeloze inzet daarvoor. Dat plan heeft onze steun, maar we maken wel een kanttekening: verwacht er geen 'snelle winst' door. Tientallen jaren individualisering draai je niet in een of twee jaar terug. Op de lange termijn kan zo'n netwerk wel degelijk preventief werken. Daarom zeggen we: een goede start, maar houd vooral vol en zet door!

Een ander aspect van werken in de wijken betreft de zeggenschap van bewoners over de inrichting van hun straat en buurt. Dat kan en moet veel beter; bewoners moeten in een veel eerder stadium betrokken worden. Niet ná het tekenen, maar vóór het tekenen. Niemand weet beter hoe het is om in een bepaalde straat te wonen dan de bewoners zelf. Benut die deskundigheid eerder en vaker.

En dat brengt ons op een ander onderwerp dat al enige tijd sluimert: de gebiedsplatforms. We hebben al veel eerder betoogd dat de schaal van de gebiedsplatforms te groot is. Het is voor de vrijwilligers in zo'n platform ook bijna niet te doen om alle bewoners met hun concrete vragen, klachten of wensen te vertegenwoordigen. We moeten weer terug naar een kleinere schaal. Die discussie is toegezegd. Wanneer start die?

Onze parels: blijven ze glanzen?

Krona (het blijft even wennen die nieuwe naam...) en natuurgebied de Maashorst zijn twee belangrijke Udense parels. We willen dat die glanzen en blijven glanzen. Maar we maken ons wel zorgen daarover.

Ten eerste de Maashorst. We lezen dat het nu minder om ontwikkelen en meer om beheersen moet gaan. Maar we zijn toch nog lang niet klaar met de Maashorst? Er moet nog grond aangekocht worden en wat ons betreft mag er de ambitie zijn van een nationaal park. Daarnaast hebben we gehoord over grote zorgen die leven bij de vele vrijwilligers. Als die massaal wegelopen door de nieuwe bestuurswijze, is dat wellicht het einde van al die mooie natuureducatie. Hoe zit dat? Wat doet Uden om dat te voorkomen? Want volgens de nieuwe 'besturingsfilosofie' mogen ze 'meedenken, meepraten en meedoen', maar mogen ze ook meebeslissen?

Dan Krona. In de begroting lezen we niets meer over de uitgestelde subsidiekorting. Klopt dat? Houdt Krona zijn financiële armslag?

Belastingtruc?

De SP is bij belastingen en tarieven voor het zoveel mogelijk heffen naar draagkracht. De enige gemeentelijke belasting waarbij dat een beetje kan, is de OZB. We hebben er dan ook geen moeite mee als vaste tarieven (zoals afvalstoffenheffing of rioolrechten) dalen onder gelijktijdige evenredige verhoging van de OZB. De totaalopbrengst blijft dan gelijk, terwijl mensen met lagere inkomens minder gaan betalen en mensen met hogere inkomens iets meer. In de periode dat wij in het college zaten hebben we ook zo'n maatregel ingevoerd. Die werd overigens meteen daarna weer teruggedraaid...

Het college draait die redenering nu echter om. Omdat de kosten voor afvalverwerking dalen, kunnen we de OZB wel verhogen. Niet om aan een eerlijker verdeling van de lasten te werken, maar om de inkomsten te verhogen. En om daarmee een nieuwe bezuinigingsronde te voorkomen.

Met dat laatste kunnen we instemmen. Maar we zouden eigenlijk wel een stap verder willen gaan. Kunnen we de vaste tarieven niet verder verlagen, de OZB wat meer verhogen en zo tot een eerlijker lastenverdeling komen?

Stille armoede?

Een paar jaar geleden stelde de gemeenteraad een mooie nota vast over armoedebestrijding. Sindsdien vinden we het echter akelig stil op dit gebied. Is er geen armoede meer in Uden (lijkt ons erg sterk). Hoe is het met de schuldenaanpak? Zijn de achterstanden weg? Neemt het aantal mensen met schulden toe of af?

Het SCP heeft in 2018 en 2019 meermaals gewezen op een groeiende kloof en een langzaam groeiende groep mensen die meer en meer buitengesloten wordt. Die wonen ook in Uden. Worden die bereikt? Kunnen we het over bovenstaande zaken hebben op de binnenkort geplande thema-avond over het sociaal domein?

Bereikbaar Uden

De wegen Uden in en uit lopen langzaam maar zeker steeds verder vol, zeker in de ochtend en avondspits, met alle gevolgen van dien. Dat levert behalve ergernis natuurlijk ook overlast op. Daarnaast speelt de discussie over de ontsluiting van Volkel. Wordt het niet weer eens tijd voor een groot verkeersplan?

Tot slot

We wachten de reactie van het college af en zullen daarna bepalen of we met amendementen komen.